

Võru Instituudi 2024. aasta TÖÖPLAAN

Instituudi struktuur 2024. aastal

Võru Instituudi struktuuris on administratsioon ning kaks osakonda:

- teadus- ja arendusosakond asukohaga Võrus Tartu tn 48 ning
- muuseumiosakond, mis tegutseb neljas paigas: Karilatsi Vabaõhumuuseum Karilatsi küla Põlva kihelkonnas, Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum Võru linnas Kreutzwaldi 31, Mõniste Talurahvamuseum Kuutsi külas Hargla kihelkonnas ja Vana-Võromaa Kultuurikoda Võru linnas Katariinaallee 11.

Eelarve

Võru Instituudi riigieelarveline planeeritud finantseerimine 2024. aastaks on 15.02.24 seisuga kokku 1 047 208 eurot, kusjuures kõik kulud on ministri kinnitatud käskkirja (nr 267, 22.12.2023) järgi nimetatud kui „muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine“ (erinevalt varasematest aastatest rahvakultuuripoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks enam kulusid ette ei nähtud), mille hulgas on:

- tegevuskulud 913 886 eurot;
- vahendid RKASile 125 322 eurot;
- remondifondi toetus 8 000 eurot;
- käibemaksukulu RKASi kuludelt 27 571 eurot;
- käibemaksukulu tegevuskuludelt 14 200 eurot
- põhivara amortisatsioon 14 313 eurot.

2023. a tegevuskulude jäägina oleme kavandanud kanda 2024.a eelarvesse 39 000 eurot.

Omatulu nii teadus- ja arendusosakonna kui muuseumiosakonna peale kokku on 2024. aastaks kavandatud teenida 65 000 eurot. 2023. a omatulude jäägina kantakse üle 2024. a eelarvesse 8230 eurot.

Erinevate sihtotstarbeliste toetustena on kavandatud 100 000 €. Eelmise aasta toetuste jääk 2024.a tegevusteks on 1333 eurot.

Võru Instituudi 2024.a kogueelarve koos riigieelarvelise finantseerimise, eelmisest aastast ülekantud jääkidega, kavandatavate omatulude ja sihtotstarbeliste toetustega ning põhivara amortisatsiooniga on kokku 1 316 855 eurot. (LISA 1. Kinnitatud eelarve liigendus 2024).

Personal

Võru Instituudi struktuuris on 41,5 ametikohta, millest 2024. aasta alguse seisuga on täidetud 33,55 ametikohta. Võru Instituudis töötavad 01. jaanuari 2024 seisuga:

Administratsioon

Direktor Rainer Kuuba (leping lõpeb 31.12.2024), sekretär Tuuli Abel, finantsjuht Tiina Kahr.

Teadus- ja arendusosakond

Osakonnajuhataja Külli Eichenbaum (1,0), täidab ka projektijuhi ülesandeid.

Teadurid Evar Saar, Sulev Iva (0,8), Helen Plado (lapsehoolduspuhkusel), Mariko Faster (0,5), Kerli Kirch Schneider (lapsehoolduspuhkusel).

Spetsialistid Urmas Kalla, Evelyn Haug, Triin Toom, Mariko Faster (0,5).

Projektijuhid Kadri Ugur, Kaile Kabun (0,75), Merike Tigas.

Ajutise loomuga tööülesannete täitmiseks, samuti võru keele õpetamiseks Vana-Võromaa koolides kaasatakse töötajaid töövõtulepingutega või käsunduslepingutega.

2024. aasta jaanuaris-veebruaris viiakse läbi teadustöötajate Mariko Fasteri, Sulev Iva ja Evar Saare korriline atesteerimine, tulemused kinnitab TN.

Muuseumiosakond

Osakonnajuhataja Kersti Liloson, täidab ka Karilatsi Vabaõhumuuseumi juhataja ülesandeid, ning peavarahoidja Mirja Ots.

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum: juhataja Aimi Hollo, koguhoidja Malle Avans, tegevusjuht Marika Sepp, aednik Tiina Bahmatšev, külustusjuht Heli Raudsik.

Mõniste Talurahvamuuseum: juhataja Airi Rüütli, muuseumipedagoog Mare Tamtik, koguhoidja Liispet Jalandi, majandusspetsialist Mikk Vaidre (1,0).

Karilatsi Vabaõhumuuseum: koguhoidja Tiiu Niinemägi, muuseumipedagoog Marge Luude, arendusspetsialist Maris Veski, majandusspetsialist Janek Hämelane.

Vana-Võromaa Kultuurikoda: juhataja kt Tiia Haug, koguhoidja Karin Tohvri, galerist Jana Huul, muuseumipedagoog Lagle Lindenberg, külustusjuhid Eike Koemets, Irina Taro (0,5), Minna Kuuseorg (0,5).

Tegevus

Teaduse valdkonnas jätkatakse tööd võru keele keeletehnoloogiliste arendustega, sh lisandub kõnetuvastuse arendussuund. Oluline on jätkata keelekorpusse täiendamist. Grammatikaõpiku käsikiri toimetatakse trüki valmidusse. Nimeuurimise suunal tegeldakse Vana-Võromaa isikunimedega ning ka kohanimedega uurimisega, ühtlustava toimetamise järgus on Eesti perekonnanimedega raamat. Instituudi teadurid osalevad võimalusel ettekannetega konverentsidel ning koostavad teadusartikleid oma uurimisvaldkonnas. Sügisene teaduskonverents keskendub hariduse teemale.

Vastavalt TN 24.01.2023.a koosoleku otsusele, et VI direktor peab 2023.a 15. novembriks esitama evalveerimistaotuse, on 2024.a üks olulisemaid tegevusi teadus- ja arendustegevuse korraline atesteerimine. Taotlus sai esitatud 14.11.2023.a. Vormikohane eneseanalüüs VI 2019-2023.a teadus- ja arendustöö kohta tuleb esitada aprilli lõpuks ETIS-es. TA paikvaatlused toimuvad perioodil 9.-20. september, esialgsed tulemused selguvad arvatavasti detsembris ja otsus evalveerimise kohta tehakse arvatavasti 2025. aasta alguses.

Arendustegevustest on mahukamad ettevõtmised võrukeelse kooliõpetuse edasiarendamine Vana-Võromaa koolides, keelepese töö toetamine Vana-Võromaa lasteaedades ning võro kultuuriruumi ühendavate tegevuste arendamine koostöö eri organisatsioonide ja omavalitsustega. Võrokeste kogukonna jaoks on sel aastal tippündmuseks võrokeelne laulupidu Uma Pido, mille korraldusega on Võru Instituut tihedalt seotud. Jätkatakse võru keele kõnelemist toetavate arendusprojektidega lastele ja peredele: erinevad võistlused ja konkursid, võrukeelsete väljaannete kirjastamine, õppematerjalide loomine, audiomaterjalide veebilehe „Helüait.ee“ täiendamine, multifilmide helindamine võrukeelseteks. Võro keele nädala erinevad ettevõtmised ning aasta ringi ametis olevad erinevad võru keele eestkõnelejad laiendavad võru keele kasutajaskonda ning annavad julgust võru keeles kõnelda erinevates eluvaldkondades ja teemadel. Tegeldakse suitsusaunapärandi tutvustamisega, Vana- Võromaa käsitöövõrgustiku arendamisega ja kultuuripärandi turundamise rakendusprojektidega.

Võru Instituudi muuseumiosakonna ehk Vana-Võromaa muuseumide põhitegevused on kultuuripärandi esitlemine vastavalt iga muuseumi teemaatikale näituste ja ekspositsioonide kaudu; kogude hoidmine, täiendamine ja kasutuseks ligipääsu tagamine; erinevate muuseumitundide ning teemapäevade läbiviimine; erinevate ürituste korraldamine. Jätkatakse Vana-Võromaa kultuuripärandiga seotud teemade lisamist muuseumide töösse. Muuseumides tutvustatakse Vana-Võromaa pärimust ning kohalikku kombestikku, Vana-Võromaa Kultuurikojas tutvustatakse võru keele ajalugu, suitsusaunakombestikku, rahvarõivaid, galeriis vahetuvad kunstinäitused. Karilatsi ja Mõniste muuseumides jätkatakse võrukeelsete lastelaagritega. Jätkuvalt antakse välja igakuist Vana-Võromaa muuseumide e-uudiskirja.

Tegevuskava 2024

on liigendatud instituudi arengukava 2024-2028 struktuuri põhjal, kus on kaheksa eesmärki ja igal eesmärgil tegevussuunad, mille tegevused peaksid viima soovitud tulemusteni.

Eesmärgid ja tegevused

E-1. Vana-Võromaa omavalitsused väärtustavad oma igapäevategevustes võru keelt ja kultuuri.

T-1.1. Omavalitsuse töötajatele ja poliitikutele korraldatakse võru kultuuri tutvustavaid koolitusi ja ühisüritusi.

Täpsustus: Üritused korraldatakse valdkondade kaupa erinevatele rühmadele vähemalt kaks korda aastas.

Instituut pakub Vana-Võromaa kohanimede ja perekonnanimede teemal ettekandeid omavalitsuste, samuti küla- ja kultuuriseltside üritustel.

Vastutavad täitjad Evar Saar, Mariko Faster.

T-1.2. Uuringu läbiviimine teistes maades piirkonna eripära tutvustavatest võtetest.

T-1.3. Mainekujunduskampaania korraldamine.

Täpsustus: Suhtekorraldaja abiga kampaania väljatöötamine ja läbiviimine. Euroopa komisjoni, Erasmus+, Interreg, Norra jt projektitingimustega tutvumine ning võimalusel projektitaotluse kirjutamine ja projekti läbiviimine.

T-1.4. Tihendatakse koostööd Põlvamaa Arenduskeskusega, Valgamaa Arenguagentuuri ja Võrumaa Arenduskeskusega.

Vana-Võromaa kultuuriruumi turundustegevused (vt T-7.2)

Jätkub koostöö endiste maakondlike turismikoordinaatoritega, kes nüüd töötavad Lõuna-Eesti turismiklastis, aga vahendavad siiski infot ja haldavad olulisi veebi-infokanaleid (visitvoru, puhkaeestis, FB ja turismiinfo list) ning võimalusel panustavad Vana-Võromaa piirkonna nähtavuse suurendamisse.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

Võru maakonna kultuuri- ja spordi valdkonna arendajate ning ettevõtjate koostöövõrgustik

Instituudi esindajad osalevad võrgustikus, mida koordineerib Võrumaa Arenduskeskuse kultuurispetsialist Kristi Vals.

Pärimusõppe arendamine Võrumaa haridusasutustes

Koostöös Võrumaa Arenduskeskusega on esitatud mahukas taotlus pärimusõppe kaardistamiseks ja arendamiseks Võrumaa haridusasutustes (“Surrounded by Heritage”, Est-Lat programmi). Projekt „Pärimusest ümbritsetud“ hõlmab niihästi õppematerjalide väljatöötamist, õpetajate täiendkoolitusi kui väljasõite. Projekti käigus piloteeritakse erinevaid tegevusi projektis osalevates haridusasutustes.

Vastutav täitja Kadri Ugur.

Bernard Kangro kirjanduspreemia

Preemia määratakse Bernard Kangro sünniaastapäeval 18. septembril, see antakse Võrumaal pärit või Võrumaaga seotud autorile või Võrumaa-ainelise loomingu eest, mis on ilmunud viimase aasta jooksul. Võrumaa Arenduskeskuse poolt välja antava Kangro-preemia komisjoni töös osaleb Kaile Kabun.

T-1.5. Jätkatakse omavalitsustega koostööd vastsündinutele võrukeelsete kingituste jagamisel.

Kinkeraamat Vana-Võromaal sündivatele lastele

Võru Instituudi eksperdid valisid Põlvepikuraamatu konkursil oma preemia vääriliseks Tiia ja Kersti Selli käsikirja “Jänese sünnipäevakook”. Rainer Kuuba on autoritega raamatu väljaandmise kava arutanud ja esitanud toetusetaotluse Eesti Rahvakultuuri Keskusele summas 5183 eurot. ERKK komisjoni otsus on, et eraldatakse 4000 eurot. Raamat tuleb tõlkida, toimetada, kujundada, küljendada ja trükkida. Raamatust teeme ka audioraamatu, et raamatu lugejatel oleks võimalik raamatu teksti ka kuulata, nagu sai tehtud kahe varasema kinkeraamatuga.

Vastutav täitja Kaile Kabun, kaastäitja Mariko Faster.

Uue raamatu valmimiseni jätkub sündinud lastele kinkeraamatu „Tsillokõsõn majan“ kinkimine omavalitsuste lusikapidudel. Pidude toimumisajad ning sündinud laste arv selgitatakse eelnevalt välja ning toimetatakse raamatud õigeaks ajaks kohale.

Vastutav täitja Triin Toom.

T-1.6. Tehakse omavalitsustele ettepanek osaleda võru keele nädala jt ürituste ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

Täpsustus: Võru keele nädala märgilised sündmusel igal aastal erinevas omavalitsuses, koostöös MTÜ-ga Võru Selts VKKF korraldatakse suveülikooli sündmusi igal aastal erinevas omavalitsuses jne.

Uma Pido eelsündmus – kultuuriorienteerumise mängupäevad. (ka T-2.9.; T-4.6.; T-4.8.; T-8.8.)

Mängu ja liikumise kaudu tutvustatakse Vana-Võromaa kihelkondi, paikkonna kodu- ja kultuurilugu ning kutsutakse leidma loovalt lahendusi erinevate kogukonna väärtusi puudutavate situatsioonülesannete lahendamiseks. Igal mängupäeval õpitakse selgeks koos rahvaga üks selle kihelkonna laulumäng. Kultuuriorienteerumine “Lövvämi tii Umalõ Pido!” toimub 2023. aasta augustist kuni 2024. aasta maikuuni, kokku 10 etappi. 2024. aasta etapid toimuvad Rõuge, Kanepi, Hargla ja Põlva kihelkonnas ning üks etapp Setomaal.

Ürituse planeerimisse ja korraldusse on kaasatud Võru- ja Põlvamaa Spordiliidud, Orienteerumisklubi Võru, Põlva Kobras, OK Juku-Peedu, Tartu Ülikooli eetikakeskus ning laulumängude läbiviijana Vanal-Võromaal Meelika Hainsoo ja Setomaal Evelin Leima. Kaasatud on kohalikud rahvamajad ja isetegevuskollektiivid. Rajameistrid on Sixten Sild, Katrin Viilu ja Raul Kudre.

Sündmuse rahastamine toimub Võru Selts VKKF kaudu, rahastust on küsitud Eesti Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest, Eesti Rahvuskultuuri fondist, Antsla Vallavalitsusest, Võru Vallavalitsusest ja Võru Linnavalitsuselt, Rõuge Vallavalitsuselt. Räpina, Kanepi ja Põlva etapi kaasrahastaja on OK Kobras, Lüllemäe etapi kaasrahastaja OK Juku-Peedu ja Hargla kihelkonna etappi kaasrahastaja Sõprade pool MTÜ.

Vastutav täitja Merike Tigas, kaastäitja Triin Toom.

T-1.7. Tehakse omavalitsustele ettepanek, et igal koosolekul ja muudel kokkusaamistel räägitaks võru keelt.

Ettepaneku tegemise aega ja viisi tuleb kavandada ja kaaluda, et ettepanekul soovitud tulemus ning mõju oleks.

T-1.8. Tehakse ettepanek, et igas Vana-Võromaal koostatavas arengukavas ja teistes omavalitsuse strateegilistes dokumentides on läbiva teemana võru keele ja kultuuri hoidmine.

Aasta jooksul osaletakse piirkonnas algatatavate strateegiliste dokumentide nõustamistel, kui sellised võimalused avanevad. Täitjad Rainer Kuuba ja töötajad vastavalt planeeringuvaldkondade spetsiifikale.

E-2. Kõikides Vana-Võromaa lasteaedades ja koolides õpitakse võru keelt.

T-2.1. Tehakse Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepanek võru keele õppimise toetamise rahastamise suurendamiseks.

Võrukeelsed keelepessad eelkooliealistele lastele

Vana-Võromaa piires tegutseb kokku 30 lasteaeda, kus oleks võimalik võrukeelset päevahoidu rakendada.

01.01.24 seisuga on võrukeelseid keelepesarühmi 12-s Vana-Võromaa lasteaias, kokku 14 rühma: Antsla Lusti LA, Hargla Kooli LA, Kuldre Kooli LA, Lasva LA, Orava Kooli LA, Põlva Lõunakaare LA Mesimummi maja, Põlva Põhjakaare LA Pihlapuu maja, Rõuge LA (2 rühma), Veriora LA, Võru LA Päkapikk, Võru LA Sõleke (2 rühma) ja Väimela LA.

Lisaks on projektis Parksepa LA muusikaõpetaja, kes õpetab muusikaringis võrukeelseid laule- ja laulumänge. Lasteaedades, kus töötavad keelepesarühmad, on kokku 240 last ja 40 inimest, kes on seotud võru keele õppega. Võru keele õpe toimub üks kord nädalas. Instituudipoolsed tugitöötajad käivad lasteaedades viiel päeval nädalas ja aitavad õpetajaid võrukeelse päeva läbiviimisel.

Võimalusel kaasatakse uusi lasteaedu ja/või luuakse juurde uusi keelepesarühmi. Praegu ei ole ühtki keelepesarühma tegutsemas Kanepi ja Karula kihelkondades.

Vastutav täitja Evelyn Haug, kaastäitja Triin Toom.

Võru keele ja kultuuri õpetamine Vana-Võromaa koolides

Vana-Võromaal praeguses koolivõrgus on 30 kooli, neist kümnes toimub ka võru keele ja kultuuri õppimine: Põlva Jakobi kool, Hargla kool, Lüllemäe kool, Kääpa kool, Varstu kool, Haanja kool, Mõniste kool, Vastseliina gümnaasium, Põlva kool, Rõuge kool.

Võru keele ja kultuuri õpetamise eelarve kavandamisel 2023/24 õppeaasta kevadpoolaastaks ja 2024/25 õppeaasta sügispoolaastaks lähtusime üldjoontes 2023. a õppemahust, kuid kavandame ka samme uute võru keele õpetajate leidmiseks. Prognoosi kohaselt antakse Vana-Võromaa koolides kevadpoolaastal 450 võru keele ja kultuuri ning 330 muu õppeaine võrukeelset tundi (sellest 35 võrukeelset kirjandustundi Vastseliina

Gümnaasiumi 12. klassis). Sügispoolaastal antakse 350 võru keele ja kultuuri ning 330 muu õppeaine võrukeelset tundi (sellest 35 võrukeelset kirjandustundi Vastseliina Gümnaasiumi 12. klassis).

Taotlus on vähemalt säilitada, võimaluse korral ka lisada koole ja õpperühmi, kus võru keelt ja kultuuri õpetatakse, ehkki rahastus on 2024. a napim kui eelnenud aastal. Eesti Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest taotles Võro Instituut võrukeelse õppe rahastamiseks 14500 eurot, eraldati 8000 eurot.

Osaletakse Võromaa Arenduskeskuse poolt planeeritud pärimusõppe kaardistamise ja arendamise projektis „Pärimusest ümbritsetud“, mis rahastuse saamisel hakkab hõlmama õppematerjalide väljatöötamist, õpetajate täiendkoolitusi kui ka väljasõite.

Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-2.2. Tutvustatakse olemasolevaid õppematerjale lasteaedade ja koolide juhtidele ja õpetajatele.

Võru Instituudis asuvas keelepasa rändraamatukogus on võrukeelsed juturaamatud, õpperaamatud, sõnadega pildikaardid, õppemängud ja eriteemalised õppemapid. Olemasolev õppematerjal on mõeldud kasutamiseks võru keelt õpetavatele lasteaiaõpetajatele. Lisaks on olemas õpetajate endi tehtud võrukeelne õppematerjal (töölehed, näitemängud, laulud, hommikuringi tegevused, näpumängud, liisusalmid jne), mis on olemas igas keelepasa rühmas ja Võru Instituudis. Neid õppematerjale tutvustatakse kõigile huvilistele ja vajadusel laenutatakse ning antakse alustavale õpetajale. Vastutav täitja Evely Haug.

Võru keele ja kultuuri õpetajate töö koordineerimise (koolide külastamine, külalistundide andmine, kooli juhtkondadega kohtumine jms.) käigus tutvustatakse ka uusi õppematerjale. Õpetajate täienduskoolitustel toimub põhjalik, metoodiline tutvustamine (haakumised varasemate õpimaterjalidega jms). Kevadpoolaastal on kavas kohtuda vähemalt Põlva Jakobi kooli, Võru Kesklinna kooli ja Kääpa kooli juhtide ja õpetajatega. Esimese poolaasta jooksul toimub kokku 5 kohtumist, teisel poolaastal 4 (arvestades kooliaastat). Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-2.3. Koostatakse uusi õppematerjale üldhariduse kõikidele vanuseastmetele.

Uute võrukeelsete lastelaulude loomine

2023 jõudis lõpule esimene keelepasa lauluprojekt, mille tulemusel on olemas 16 uut võrukeelset lastelaulu. 2024 alustame uut ehk teist teekonda. Olles kogemuste võrra rikkamad, saame teha kõike veelgi paremini. Nüüdseks eesmärgiks on kaasata loomisprotsessi ka professionaalseid luuletajaid ja laululoojaid. Aasta jooksul on planeeritud kaks koolituspäeva, mille raames mõeldakse välja vajalike laulude teemad, sõnad ja viis. Selle aasta prognoositavaks tulemuseks on uued laulud keeleliselt toimetatud ning saanud ühtsesse noodikirja. Toetust on küsitud ERKK Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetusmeetmest (koolitusprojekti ühe tegevusena). Vastutav täitja Evely Haug.

Raamat "Keelepesätsirgu jutu"

Triinu Laane autorijuttude raamat "Keelepesätsirgu jutu" on vaja trükki toimetada. Taotletud toetust ERKK Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetusmeetmest 1057 eurot. Vastutav täitja Mariko Faster.

Keelepasa seinakalender 2025

Koostöös keelepesarühmadega valmib 2025. aasta võrukeelne seinakalender. Iga keelepesarühm teeb ühe kuu kohta foto mõnest tegevusest või sündmusest ning kirjutab juurde lühikese ülevaate tegevusest. KP seinakalender on mõeldud kasutuseks õppematerjalina. Kalendrid on mõeldud kõigile keelepesarühmadele ja neid kasutatakse õppematerjalina. Vastutav täitja Evely Haug.

Võru keele õpiraamatu lisatrükk

"Võro keele õpiraamatu" tiraaž on läbi müüdud, teeme kordustrüki. Raamatu toimetajad vaatavad materjali enne kordustrükki üle ja teevad käsikirjas mõningaid parandusi.

Vastutav täitja Kaile Kabun, kaastäitja Mariko Faster.

„Võromaa kodolugu“ õpperaamatule töölehtede toimetamine

Õpiku "Võromaa kodolugu" juurde Nele Reimanni poolt tehtud töölehtede toimetamine ja digitaalseks kogumikuks koondamine. Vastutav täitja Kadri Ugur.

Õppematerjalide avaldamine digiõppekeskkonnas opiq.ee

Jätkatakse opiq.ee keskkonnas Võru Instituudi kirjastuse all võrukeelsete ning võru keelt ja kultuuri puudutavate materjalide lisamist. Plaanis on lisada Vana-Võromaa kodulooõpiku (autor Nele Reimann) materjali (õpikutekst + ülesanded), kui töölehed saavad toimetatud. Järjekorras on Mart Velskri „Võru kirjanduse kujunemislugu“, aga see vajab eelnevalt ülesannete koostamist. Kui vähegi võimalik ja jõudu jätkub, siis tahame opiq.ee keskkonda üles saada ka võru keele õpiraamatu koos sellega seotud ülesannetega.

Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-2.4. Jätkatakse lasteaedade ja koolide õpetajate täienduskoolituse korraldamist võru keelest ja kultuurist.

Keelepesade õpetajate täiendkoolitus ja õppereisid

Täiendkoolitusi tehakse võru keelt õpetavatele Vana-Võromaa keelepesade lasteaiaõpetajatele, muusikaõpetajatele, õpetajaabidele ning võru keele õpetamisest huvitunud kooliõpetajatele. Täiendkoolituste läbiviimise eesmärgiks on tagada õpetajatele parem keeleoskus ja paremad teadmised võro kultuurist. Koolituspäeval ja kodutöödena luuakse uusi vajalikke õppematerjale ning õppevahendeid võru keele õppeks keelepesas. Õppeaasta jooksul on planeeritud 9 koolituspäeva, mis toimuvad Võru Instituudis ja õppereisidena. Koolituste raames pakutakse õpetajatele nii loenguid kui ka praktiliste tegevustega töötubasid, kust saadakse uusi ideid keele õppeks.

Lasteaiaõpetajate koolituseks taotleti toetust Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri meetmest 4225 eurot. Vastutav täitja Evely Haug, kaastäitjad Mariko Faster ja Triin Toom.

Võru keele ja kultuuri õpetajate koolituspäevad toimuvad vähemalt kahel korral, kevad- ja sügispoolaastal (märts ja oktoober).

Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-2.5. Omavalitsuste haridusnõunikele ning lasteaedade ja koolide juhtidele korraldatakse regulaarseid kokkusaamisi võru kultuuri tutvustamiseks.

Täpsustus: Luuakse võru keele ja kultuuri tutvustamise pilootrühm, mis töötab põhimõtted ja tegevused välja ning laiendab neid.

T-2.6. Uuendatakse näidisainekava kooli õppekavas võru keele ja kultuuri käsitlemiseks ning tutvustatakse seda haridusjuhtidele ja õpetajatele.

Alustatud on seniste võru keele ja kultuuri raamõppekavade uuendamisega. Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-2.7. Selgitatakse eeliseid, mille toob võru keele ja kultuuri tundmine karjääri kujundamisele.

T-2.8. Korraldatakse võru keelt ja kultuuri tutvustavaid koolituspäevi lapsevanematele.

Võru keele ja kultuuriga seonduvaid keelepesa tegemisi tutvustab Evely Haug lasteaedades lastevanemate koosolekutel, erinevatel üritustel ning meedia kaudu.

T-2.9. Korraldatakse sündmusi (ekskursioonid, matkad, koosviibimised jne) eri kihelkondade laste ja noorte omavahelise suhtlemise soodustamiseks.

„Mino Võromaa“ 36. kirjatööde võistlus

Võistluse tähtaeg on 17.02.2024, tulemused selguvad žürii abiga veebruari lõpus või märtsis. Paremaid kirjutajaid on plaanis tunnustada hiljemalt enne õppeaasta lõppu mõnel võru kultuuriga seotud üritusel. Raha auhindade tarvis on taotletud Eesti Rahvakultuuri Keskuselt (600 eurot).

Vastutav täitja Kaile Kabun.

Võrukeelne mälumäng põhikooli vanema astme õpilastele

Võrukeelne mälumäng toimub märtsis või aprillis Võru Instituudis. Sihtrühm on põhikooli vanema astme õpilased. Viktoriini teema on: võrokesed, võru keel ja kultuur. Vastutav täitja Kaile Kabun, kaastäitjad Kadri Ugur ja Evely Haug.

Adsoni nimeline luulepäev

Sündmus koolinoortele toimub 8. mail 2024 Sänna kultuurimõisas. Toetust taotleti Kulka Võrumaa ekspertgrupilt 2023 novembris 350 eurot, Põlvamaa ekspertgrupilt 100 eurot ja Valgamaa ekspertgrupilt 100

eurot ning rahvakultuuri sihtkapitalilt 100 eurot. Põlva ja Valga ekspertgruppide otsus oli eitav. Vastutav täitja Kadri Ugur, kaastäitjad Kaile Kabun, Evely Haug.

Võru keele laagrid lastele Mõniste Talurahvamuseumis ja Karilatsi Vabaõhumuuseumis

Vana Võrumaa muuseumides toimuvad 2024. a suvel võru keele laagrid: Mõnistes 26.-28.juuni ja 15.-17.juuli, Karilatsis 30.juuli – 1.august. Kõigil Vana-Võromaa piirkonna lastel on võimalus tulla laagrisse ja veeta 3 päeva võrukeelses keskkonnas eakaaslaste seltsis. Laagritesse on kaasatud erinevad õpetajad ja tegevusjuhid Vana-Võromaalt. Laagrisse oodatakse 7-13 a vanuseid lapsi ja gruppi mahub 20 last.

Vastutavad täitjad Airi Rüütli ja Maris Veski, kaastäitjad Kadri Ugur, Evely Haug.

E-3. Igas Vana-Võromaa kihelkonnas on loodud vähemalt üks võrukeelne lasteaiarühm.

T-3.1. Korraldatakse kogemusseminare heade näidete tutvustamiseks.

T-3.2. Jätkatakse osalemist omavalitsuste ja lasteaedade üritustel ning koosolekutel veenmaks võru keele oskuse vajalikkuses.

Keelepesade tugiõpetaja Evely Haug võtab osa keelepesarühmade õppekäikudest, muuseumitundidest ning lasteaedade üritustest, osaleb omavalitsuste ja töörühmade koosolekutel, kus selgitab võru keele olulisust.

T-3.3. Tehakse ettepanek Haridus- ja Teadusministeeriumile toetada võrukeelsete lasteaiarühmade tegevust.

T-3.4. Jätkatakse lasteaedade innustamist auhindade, õppematerjalide jms väljaandmisega.

Keelepesade õpetajate innustamine ja tunnustamine

- Igapäevases suhtluses keelepesade õpetajatega selgitavad instituudi tugiõpetajad välja nende vajadused ja soovid seoses keeleõppega (raamatud, õppematerjalid, auhinnad üritustel). Vajalikud olemasolevad õppematerjalid edastatakse e-posti teel, rändraamatukogus olevad raamatud, mängud ja õppemapid viib tugiõpetaja ise kohale. Uute vajaduspõhiste õppematerjalide väljaselgitamine toimub ühiselt koos keelepesa õpetajatega ning tugiõpetaja korraldab eesmärgistatud õppematerjali valmimise.

- Lasteaiarühmad, kus toimub keeleõpe, saavad tasuta käia Vana-Võromaa muuseumites ning osaleda muuseumide õppeprogrammides, kõik keelepesarühmad ja sealsed õpetajad saavad uued VI väljaanded, mida saab kasutada õppematerjalina („Keelepesätsirgu jutu“, „Täheke“, Keelepesäkallõndri“ jm.).

- Õppeaasta lõpus (juuni) toimub keelepesade tunnustusüritus, kus tehakse kokkuvõtte möödunud õppeaastast, tänatakse õpetajaid ning lasteaedu. Kõik lasteaiad, kus õpetatakse võru keelt, saavad instituudi tänukirja. Kõik koolitustel osalejad saavad koolitustõendid, mis kajastavad nende osavõttu koolitustest ja muudest tegevustest ajavahemikus septembrist 2023 juunini 2024. Õpetajad, kes on tegelenud keele õppega kümme aastat, saavad HTM tänukirja ja meene (keelepesa kruus) instituudi poolt.

Vastutav täitja keelepesade tugiõpetaja Evely Haug.

Õppematerjalide kohta vt T-2.3.

T-3.5. Korraldatakse omavalitsusjuhtidele ja haridusjuhtidele arutelukoosolekuid võru keele ja kultuuri hoidmisest lasteaedades.

T-3.6. Jätkatakse võru keelepesa arengukava tegevustega keelepesa arengukava eesmärkide saavutamiseks.

- Hoitakse seniseid keelepesasid (14 rühma) ning püütakse neis võrukeelsete päevade arvu suurendada, vt ka T-2.1.

- Instituudipoolne tugiõpetaja käib igapäevaselt lasteaedades, kus töötavad keelepesad, olles õpetajatele igakülgseks abiks. Suhtluses õpetajate ja lastega selguvad ka vajadused õppevahendite ning täiendkoolituste osas.

- Regulaarselt suheldakse lasteaedadega, kus veel ei tööta keelepesa ning tutvustatakse sealsetele õpetajatele keelekümbusmetoodikal põhinevat keelepesa tööd.

- Jätkame koostööd 2023.a sügisel Võru keelepesaga liitunud Laimjala Kooliga Saaremaalt.

- Keelepesasid ja nende tegemisi tutvustatakse ajakirjanduses, sotsiaalmeedias ja Võru Instituudi kodulehel.

Keelepesa-ettevõtmised 2024. aastal:

Jutuvestmine-nukuteater lasteaedades aprill 2024

Jutuvestja Terje Lillmaa käib igas keelepasa rühmas ja jutustab lugsid kevadest, looduse ärkamisest ning loomade ja lindude tegemistest muinasjuttudes.

Rahastust on küsitud ERKK Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetusmeetmest KP koolitusprojekti raames.

Kooliminejate laste meelespidamine mai 2024

Lõbus ja mänguline päev lastele, kes on käinud keelepasa rühmas ja sügisel alustavad kooliteed (~ 60 last). Kõigile lastele kingitakse piltsõnastu.

„Mitmõsugusõ inemisõ“ oktoober 2024

Seoses teema aastaga 2024, mis on kultuuririkkuse aasta, räägime lastega inimestest, eri rahvastest ja nende eripäradest.

Võru keele nädal november 2024

Võru keele nädalaga seoses toimuvad lasteaedades üritused kogu novembrikuu jooksul.

Keelepesarühma õpetajad tutvustavad läbi mängude, juttude, laulude ja näitemängude võru keelt teistele rühmadele ja ühisüritustel lastevanematele. Võru keele nädala raames käib Instituudi töötaja kuu jooksul kõigis keelepasa rühmades ja aitab läbi viia tegevusi vastavalt vajadusele.

Jõulutsõõr keelepasa rühmades detsember 2024

Detsembri kahel esimesel nädalal käib Instituudi töötaja keelepases ja viib läbi jõuluteemalise programmi. Eesmärgiks oli tutvustada lastele jõulukombeid ja tegevusi.

Iga rühma saab kingituseks KP kalendri ja võro-seto tähtraamatu.

Vastutav täitja Evely Haug, kaastäitja Triin Toom.

E-4. Peredel on võimalik igapäevaelus igas olukorras võru keelt kasutada.

T-4.1. Täiendatakse ja tutvustatakse veebilehte *helüait.ee*.

Kodulehe helüait.ee haldamine ja täitmine võrukeelsete aja- ja ilukirjandustekstidega

Helüaiaid kodulehte täiendatakse algupärase ja tõlgitud võrukeelse ilukirjandusega nii lastele kui ka täiskasvanutele. Audioraamatuteks saavad teosed, autorid ja avalikuks saamise kuupäevad selguvad töö käigus. Plaanitud instituudisisene koostöö: jätkub Eesti Rahvaluule Arhiivi võrukeelsete muinasjuttude sidumine Helüaiaidaga, järke ootavad Põlva, Rāpina ja Vastseliina kihelkondade helisalvestised (Urmas). Keelepasaõpetajate täiendkoolituste raames tõlgitud jutud ja loodud luuletused loetakse sisse ja pannakse üles Helüait veebilehele (Evely). Helüaita tuleb sel aastal lugeda Milvi Panga käsikirjas olev luulekogu “Sadu lask laulu” (Mariko).

Helüaiaid täienemise võimalused võivad kujuneda ka iseenesest, muu koostöö pinnalt. Ajakirjanduslik rubriik „Märgotus“ saab aasta jooksul täiendust vastavalt ühiskonnas aktuaalsetele teemadele ning hea koostöö korral Uma Lehe ja erinevate võru keelt oskavate inimestega

Helüaiaid kodulehele üles pandud postitusi jagatakse ka sotsiaalmeedias. Kavas on kaks korda aastas koostada Helüaiaid infokiri eelneva perioodi jooksul ilmunud uuest materjalist ning seda mitmetes kanalites (sotsiaalmeedia, listid, VI koduleht) levitada, et Helüaiaid tuntus ja kasutatavus kasvaks. Keelepasaõpetajad jagavad veebilehe infot peredele, et laiendada igapäevaelus perede ringis võru keele kasutamist.

Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-4.2. Korraldatakse võru keele täienduskooolitusi teenindajatele ja huvilistele.

Võru keele kursused

Vastavalt huvigruppide soovidele planeerime ja avame keelekursusi jooksvalt.

Võru keele alg- või järgkursus Võru Instituudis või Tallinna Rahvaulikoolis kas märtsis-aprillis või septembris-detsembris. Õpetab Sulev Iva.

Julgustamiseks õpetajaid koolis rohkem võru keelt kasutama, proovitakse märtsist kuni maini käivitada nn võro keelesõbra pilootprojekti (võrukeelne jututuba veebis). Positiivse kogemuse korral võib seda pikendada või jätkata sügisel. Eestvõtja Kadri Ugur.

T-4.3. Jätkatakse koostööd ERR jt meediakanalitega võrukeelsete saadete tootmise ja levitamise edendamiseks.

Võrukeelsed multifilmid

Koostöös telekanalitega KidzoneTV ja KidzoneMini laiendada võimalusi võrukeelsete multifilmide valikuks. Eesmärgiks on jätkata projektiga, millega anda lastevanematele võimalus muuta digitelevisioonis näidatavate multifilmide keel võru keeleks, et lastel oleks võimalik meeldivalt aega viites kuulata ja koos sellega õppida

võru keelt. Sel aastal on kavas jätkata eelmisel aastal alustatud "Edmond & Lucy" sarja võru keelde tõlkimise ja sisselugemisega. 2023.a lõpus sai tõlgitud ja sisse loetud 20 osa, sel aastal on plaan tõlkida ja helindada 32 osa. Vastutav täitja Rainer Kuuba, tõlkija Kadri Ugur.

Võru keele nädala kajastamiseks meedias tuleb leida koostööst huvitatud meediapartnerid. Arvestame koostöö jätkumisega Vikerraadio toimetajatega ning Lõuna-Eesti Postimehe ja LõunaLehega, aga loodetavasti saame ka uusi koostööpartnereid. Vastutav täitja Triin Toom.

Võrukeelsete raadiouudiste tarbeks info otsimine ja toimetajale edastamine. Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

T-4.4. Innustatakse rahvateatreid jt loomingus võru keelt kasutama.

T-4.5. Jätkatakse võrukeelsete raamatute koostamist ja kirjastamist.

Kinkeraamat „Jänese sünnipäevakook“

Plaanis on toimetada 2024. aasta sees trükki Tiia ja Kersti Selli väikelastele mõeldud raamat „Jänese sünnipäevakook“. Vastutav täitja Kaile Kabun, kaastäitja Mariko Faster.

Eestikeelne Vana-Võromaa-aineline raamat „Vana-Võromaa päevapiltnikud“

Ago Ruusil on kavas panna 2024 aastal kokku raamatu „Vana-Võromaa päevapiltnikud“ teine osa. Kaile Kabun on selle raamatu keeletoimetaja.

Vastutav täitja Rainer Kuuba.

Võrukeelsete muinasjutukogude koostamine

Koostöös Eesti Rahvaluule Arhiiviga koostatakse võrukeelsete imemuinasjuttude antoloogiat, mis valminud käsikirja põhjal tuleb jagada kaheks köiteks. Köidete täpsemaks piiritlemiseks ja formaadi täpsustamiseks peetakse Eesti Rahvaluule Arhiivi muinasjuttude töörühma liikmetega nõupidamne jaanuari teisel poolel. Seejärel asub Urmas I köite teksti trükiks ette valmistama, eemärgiks on köide kirjastada aasta jooksul. Käsikirja on vaja veel lisada sõnaseletused (sõnade kohta, mida ei leidu „Võro-eesti sõnaraamatus“) ja eluloolised andmed üleskirjutajate, salvestajate ning jutustajate kohta, samuti tulevad täiendavad märkused muinasjuttude keele, üleskirjutuste kirjaviisi ja stiili kohta. Registreerimise vajadust tuleb täpsustada ERA töötajatega konsulteerides.

Vastutav täitja Urmas Kalla.

Võrukeelsete romaanide võistlus

2024. aastal kuulutame välja võrukeelsaete romaanide kirjutamise võistluse, koostöös MTÜ-ga Võro Selts VKKF. Konkursi paremad tööd antakse tulevikus välja raamatutena. Romaanivõistluse lõpp jääb 2025. aastasse.

Vastutav täitja Rainer Kuuba.

T-4.6. Jätkatakse võrukeelsete laulude, sh koorilaulude loomise toetamist ja julgustatakse nende laulude võtmist oma repertuaari.

Uute lastelaulude loomine (vt täpsemalt T-2.3.)

Keelepäe õpetajate, keelespetsialistide ja muusikute koostöös luuakse uusi võrukeelseid lastelaule. Töö toimub koolituspäevade raames.

Vastutavad täitjad Evely Haug ja Mariko Faster.

T-4.7. Soovitatakse omavalitsustel lisada veebilehele võrukeelset teavet ning aidatakse seda koostada.

Püüame seda liita pidevasse igapäevasesse suhtlusse omavalitsustega, aga 2024. aastal spetsiaalselt sellega eraldi ei tegelda.

T-4.8. Innustatakse ürituste korraldajaid ja ettevõtjaid kasutama võru keelt.

Võro keele iistkõnõlõja

Võro keele kõnelemisele annavad järjepidevalt hoogu erinevad rohkem või vähem tuntud võrokused, pidades kaks kuud eestkõneleja ametit ja kutsudes oma eeskujuga üles võrokese võru keelt avalikus ruumis julgelt kõnelema. Eestkõnelejate tegemisi kajastatakse FB lehel “Võro keele iistkõnõlõja” ning teavet levitatakse

võimalikult laialdaselt. Võru keele eestkõnelejaid tuleb ametisse leida ning kutsuda, nõustada, aidata sündmuste korraldamisel ning kajastamisel. Vastutav täitja Triin Toom.

Võru keele nädal 4.-10.11.2024

Nädal on ellu kutsutud, et pöörata tähelepanu võru keele ja innustada võro keele oskajaid seda igapäevaselt kasutama. Planeeritud XIX võru keele nädala sündmused: võru keele agentide kampaania (sel aastal Agent 005), võrokõsõ välläkutsõ mäng, keelekohvikute korraldamine, võrukeelne mälumäng, samuti on tulemas tõlkevõistlus ning jutuvestmis õhtu, võrukeelne mininukuteater. Kavas on luua mõned veebipõhised mängud ja lugude kirjutamise või tõlkimise võistlused. Kava täpsustub sügiseks. Võimalusel loome uusi reklaamklippe üleskutsetega tuntud võrokeste poolt, neid levitatakse veebis. Rahalist toetust on plaanis küsida Eesti Kultuurkapitalilt.

Vastutav täitja Triin Toom.

T-4.9. Nõustatakse kohanimede valimisel eelistama võrukeelseid nimesid.

Kohanimede alane nõustamine

Jätkub kohanimede-alane nõustamine, peamiselt Maa-Ameti ja omavalitsuste poolt tulnud küsimustes. Instituudi poolsetes soovitusetes on võrukeelsed nimekujud esikohal, kuid peamine eesmärk igas üksikjuhtumis on ajalooliselt väärtusliku nime päästmine või ennistamine. Vastutav täitja Evar Saar.

Koostöös Kaido Kahaga on ette võetud Mammaste talunimede ametliku taastamise katse. Tänavavõrgu järgi adresseeritud talude ajaloolisi nimesid saaks taastada rööpaadressi lisamisega. Kui õnnestub, siis koostöö Põlva vallaga selles osas. Vastutav täitja Evar Saar.

E-5. Teadusuuringud hõlmavad võru kultuuri kõiki valdkondi.

T-5.1. Õpetajate ja õppijate toetamiseks sõnastatakse ja kirjeldatakse võru keele grammatika.

Võru keele grammatikaõpiku koostamine

Grammatikaõpiku koostamine täiskasvanutele. Lõpetatakse käsikirja koostamine ja asutakse seda toimetama. Eesmärgiks on 2024. aasta lõpuks saada valmis trükieelne toimetatud käsikiri. Toimetajaks on Triin Todesk. Vastutav täitja Rainer Kuuba.

T-5.2. Rakendusuuringute kavandamine ja läbiviimine arhiivides jt kogudes oleva teabe alusel. (Muinasjutud, rahvariided, toidupärandid, rahvalaulud, saunapärimus jms)

Võru keelevaramu täiendamine arhiivide materjalide läbitöötamise käigus.

Koostamisel on artiklid Eesti Rahvaluule Arhiivi kogude võrukeelseist muinasjutest leitud haruldasemate sõnade ja sõnatähenduste ning vanasõnade ja kõnekäändude kohta, mis on kavas avaldada Võro Instituudi Toimetiste järgnevatel numbritel. Vastutav täitja Urmas Kalla.

Rahvarõivaste ja nende valmistamise alase võrukeelse sõnavara kogumine pärimustekstidest ning arhiivimaterjalidest. Toimub rahvarõivastega seotud uurimistöö käigus. Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

Võru keele erialasõnavara arendamine. Võru keele sõnaraamatu tööühmal on plaanis 2024. aastal jätkata eelmisel aastal alanud võrukeelsete seenenimetuste süstematiseerimise ning puuduvate nimetuste võru keelde loomise tööd. Lisaks sõnaraamatu tööühma senistele liikmetele võtavad arutlustest osa mitmed teised instituudi töötajad ja peamise praktilise seeneeksperdina Marje Mürk. Töö jätkub 2024. aastal nii seenenimetuste kui loodetavasti ka mõne muu eluvaldkonna sõnavara osas.

Töösuuna eestvedajateks on Mariko Faster ja Sulev Iva.

T-5.3. Isiku- ja kohanimede uurimine, võimalusel kohanimede kogumine, nimede päritolu selgitamine ja tutvustamine, nimekorraldus, ajalooliste nimede uuesti kasutusse võtmise soovitamine.

Vana-Võromaa ja laiemalt Lõuna-Eesti nimede uurimine

2024. aastal jätkub töö "Eesti perekonnanimeraamatu" täiendamisega. Tuleb üle vaadata esimesel projektiaastal kirjutatud nimeartiklid, täiendada olemasolevaid ja teiste autorite sellest kandist kirjutatud artikleid, kirjutada artikleid nimelõppudest (nt *-ste* jms), lahendada toimetamisel tekkinud küsimusi, tegeleda andmete kaasajastamisega artiklis jms. Teadurid võtavad osa seminaridest ja veebiseminaridest.

Evar ja Mariko osalevad onomastika oskussõnastiku töörühmas koostöös EKI teadlastega. Täiendatakse ja toimetatakse artikleid, vajadusel lisatakse uusi.

Osaletakse erinevate autorite ühissetekannetega konverentsidel: humanitaarteaduste konverents Tallinnas aprillis; nimeuurimise konverents Riias mais; rahvusvaheline nimeuurimise konverents ICOS Helsingis augustis.

Evar jätkab eelmisel aastal alustatud jahimeeste kohanimede uurimist, mille tulemustest peab ettekande Helsingi konverentsil ja koostab ka nimeteadusliku artikli. Valmib ühisartikkel Fred Pussiga (EKI) eestlaste isikunimedest XVI sajandil, ilmub KK erinumbris 2025. aastal.

Evar osaleb Debreceni ülikooli nimeteadlase Valéria Tóthi projektis „Isikunimed keskaegses kontekstis“, kus koos Fred Pussiga on ühissetekanne eestlaste isikunimesüsteemi kujunemisest keskajal. Mis kujul koostöö täpselt vormub, ei ole veel päris selge.

Evar uurib edasi etnonüümi ugalane ja Ugandi teemat, kavas pidada ettekanne Õpetatud Eesti Seltsis aasta algupoolel ja hiljem vormistada see artiklikiks.

Marikol on kavas koostada artikkel Piiblist pärinevatest perekonnanimedest, mida on pandud Võrumaal.

Esitatud on taotlus uurimistoetuseks ERKK Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmesse summas 17984 eurot.

Vastutav täitja Evar Saar, kaastäitja Mariko Faster.

T-5.4. Võrukeelse kirjandusega seotud teabe analüüsimine, korrastamine ning tutvustamine.

Võru kirjanduse kodulehe jooksev täiendamine juurdetulevate materjalide ning lisanduvate faktidega.

Vastutav täitja Kadri Ugur.

T-5.5. Võru keelt ja selle kasutamist puudutavad uuringud, sh võru keele kasutajate dünaamika analüüsimine rahvaloenduste andmete järgi. kasutajate dünaamika analüüsimine rahvaloenduste andmete järgi.

Plaanis on koostada artikkel võru keele oskajamise andmete põhjal, mis koostatud 2011. ja 2021. a rahvaloenduse tulemusena, peamiselt ettekande "Midä näütäse 2011. ja 2021. a rahva ülelugõmisõ võrokõisi rändämise kotsilõ" põhjal. Täitja Rainer Kuuba.

T-5.6. Võru ja seto integreeritud keeletehnoloogia ja keeleressursid.

2024. aasta põhitöök on jätkuvalt võru ja seto keeleressursside ja keeletehnoloogia edasiarendamine. Äsja lõppenud projekti „Võru ja seto integreeritud keeletehnoloogia ja keeleressursid“ jätkuks oleme koostanud uue projekti "Võru ja seto keeleressursside ja keeletehnoloogia arendamine" ja taotleme sellele Eesti keeletehnoloogia programmist (EKT) rahastust järmiseks neljaks aastaks, aastani 2027. Esimese aasta rahastustaotluse suuruseks on 82 800 eurot. Uue projekti põhisisu on lühidalt:

- võru keele sõltuvuspuude (UD) panga ja morfoloogilise ühestaja loomine ning võru morfoloogiamuunduri (FST) jätkuv edasiarendamine;
- võru ja seto kõnekorpuse täiendamine uute helisalvestiste ja litereeringutega ning ümberkujundamine võru kõnetuvastuse vajadustele vastavaks (koostöö Tallinna tehnikaülikooliga);
- võru-eesti-võru veebisõnaraamatu ja korpuste edasiarendamine ja jätkuv integratsioon teiste rakendustega.

Kuniks selgub, kas projekti rahastatakse (loodetavasti selgub see kevadeks 2024) ja kuniks loodetav rahastus kohale jõuab, jätkame veebisõnaraamatu arendustööd peamiselt sõnaraamatu eesti-võru andmebaasi uue versiooni ja selle veebipõhise muutmiskanduse edasiarendamisel. Samuti jätkame sõnaraamatuartiklite sisulise parandamise ja täiendamise.

Vastutav täitja Sulev Iva.

T-5.7. Nõustamised seoses teadustööga ja teaduse populariseerimisega.

Urmas Kalla:

- litereerib võrukeelseid jututekste Ingrid Rüütli koostatava raamatu „Võrumaa laule ja lugusid“ jaoks. Koostöö Eesti Rahvaluulearhiiviga.
- toimetab veebiantoloogiasse „Eesti looduspärimus“ lisatavaid võro- ja tartukeelseid tekste. Koostöös Eesti Rahvaluule Arhiiviga.

- jätkab täieneva „Eesti murrete sõnaraamatu“ veebivariandis uute märksõnaartiklite läbivaatamist, et kõrvaldada vigu võro keele näidetes. Koostöö EKI-ga.

Sulev Iva osaleb Tartu Ülikooli võro keele õppematerjalide projektis. Selle tulemusel valmivad peamiselt tudengitele mõeldud TÜ võro keele veebiõppematerjalid (sh mõned õppevideod) 2024. aasta jooksul.

T-5.8. Perioodilise teadusajakirja väljaandmine ning teaduskonverentside korraldamine.

Võro Instituudi toimetised nr 39

Võro Instituudi toimetiste 2024. aasta numbri koostamine, toimetamine ja trükiks ettevalmistamine. Võro Instituudi toimetiste 39. number peaks plaaniliselt trükist tulema oktoobris 2024. Vastutav täitja Sulev Iva.

Võro Instituudi sügiskonverents

toimub Karilatsi muuseumis, on hariduse ja kohalike koolide teemal. Korraldust koordineerivad Evar Saar ja Kersti Liloson.

E-6. Vana-Võromaa muuseumidel on head tingimused võro kultuuri kogumiseks, säilitamiseks ja tutvustamiseks, et need oleks üle-eestiliselt hästi tuntud ja väärtustatud kohad Vana-Võromaa kultuuripärandiga tutvumiseks ning partneriteks võrokeste kogukonnale.

T-6.1. Vana- Võromaa muuseumide arengukava täitmise jälgimine.

Vana-Võromaa muuseumide 2024.a tööplaan vastavalt muuseumide arengukavale on esitatud lisas 2.

T-6.2. Vana- Võromaa muuseumidele eelarveliste vahendite taotlemine, jaotamine ja kasutamise kontrollimine.

T-6.3. Teavitustöö võrokeste kogukonnas, et Vana-Võromaa muuseumid on head kohad, kus tutvuda võrokeste ajalooliste kommete, rahvarõivaste ja muu kultuuripärandiga.

Vana-Võromaa muuseumide e-uudiskiri

Uudiskiri ilmub kord kuus, teavitades ette Vana-Võromaa Kultuurikojas, Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumis, Karilatsi Vabaõhumuuseumis ja Mõniste Talurahvamuseumis toimuvaid üritusi, näitusi, sündmusi ning tutvustab aeg-ajalt muuseumide püsiekspositsioonide hulka kuuluvaid põnevaid esemeid. Uudiskirja tekste toimetab Kaile Kabun.

Vastutav täitja Kersti Liloson.

E-7. Ettevõtjad ja muud huvilised näitavad uhkusega välja oma kohaliku toote päritolu või teenuse kohalikku eripära.

T-7.1. Ettevõtjate teavitamine, nõustamine ja koolitamine, kuidas tootmisel ja turundamisel kasutada kohalikku kultuuripärandit.

Vana-Võromaa kultuuripärandi alane koolitus ja nõustamine, keelenõu.

Soovijaid nõustatakse nii Võromaa rahvarõivaste, käsitöö kui kohaliku toidukultuuri küsimustes. Jooksvalt antakse keelenõu kõikidele soovijatele, sh ettevõtjatele.

Tellida saab loenguid ja esitlusi Vana-Võromaa kultuuripärandi kohta.

Kohaliku toidu kaubamärgi Uma Mekk komisjoni liige on Külli Eichenbaum. Mahukam nõustamine on seoses Uma Meki kohvikute ja restoranide nädalate (aprill, oktoober) raames toidukohtade Uma Meki menüüde tõlkimisel võro keelde.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum

Käsitöötoodete konkurss ja meistrite loomingu näitused

Käsitööliste võrgustiku üks arendussuundi on tugitegevused käsitööliste piirkonna eripära kandvate toodete arendamiseks. Toimub nõustamine, ideede väljapakumine, viime läbi omapäratoodete loomise konkursi, sel aastal on teemaks „Minkastki midägi“.

Ideekoja käsitüüesinduses korraldame erinevate meistrite loomingust mininäitusi eesmärgiga anda teistele meistritele ja ka huvilistele uusi ideid tootearenduseks.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum, kaastäitja Vilve Oja.

T-7.2. Kohaliku eripära esindavate ettevõtjate toodete või teenuste tutvustamine.

Vana-Võromaa kultuuriruumi esiletõstmine turismis

Koostööna piirkonna ettevõtetega ja organisatsioonidega on eesmärgiks Vana-Võromaa piirkonna tuntust ning mainet hoida (kasvatamiseks vahendid ja eestvedajad puuduvad, LE turismiklaster teemaga ei tegele). Kujunenud olukorras on vajalik Vana-Võromaa kultuurilise eripära turunduse strateegia uuesti kokku leppida piirkonna võrgustike eestvedajatega, plaanitud on regulaarsed infovahetamise kohtumised.

Tegevused, mis vajavad järjepidevat arendamist.

- Vana-Võromaa sihtpiirkonda tutvustava veebilehe <https://www.puhkaeestis.ee/et/ponevad-paigad/louna-eesi/vana-voromaa> pidev jälgimine, et platvormi muudatuste käigus ei kaoks meie piirkonna ettevõtmised ja info pildilt.

- Vana-Võromaa kultuuripärandit esitlevate sündmuste esiletõstmine veebiturunduses.

- Kultuuripärandit esitlevate fotode pildipanga täiendamine esinduspiltidega, võimalusel uute video lühiklippide loomine.

- Ilmnes vajadus koguda kokku teave Vana-Võromaa muusikute, lauljate, kollektiivide kohta, keda saab kutsuda esinema kohalikel sündmustel.

- Kohaliku toidu võrgustiku Uma Mekk tegevustes võro keele ja kultuuripärandi esiletoomine, ettevõtjate nõustamine, osalemine sündmuste ettevalmistustöös.

Instituut taotleb Vana-Võromaa arendusprojektide toetusest 7953 eurot turundustegevuste kulude katteks (osaliselt töötasukulud, osaliselt sõidukulud).

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

Vana-Võromaa käsitöö kaubamärgiga toodete müük ja reklaam

Vana-Võromaa käsitöö kaubamärgiga tooted on esindatud suurematel sündmustel (Uma Pido, Võru Pärimustantsu festival, Seto Kuningriik, Ökofestival, Lindora laat, Mardilaat Tallinnas Saku Suurhallis, jooksvalt lisanduvad pakkumised). Vana-Võromaa e-poes Uma Puut on esindatud kaubamärgiga käsitöö.

Vastutav täitja Vilve Oja, kaastäitja Külli Eichenbaum.

Vana-Võromaa saatkond Seto Kuningriigis

Juhul kui kutsutakse võrokeste esindust Seto Kuningriiki, mis toimub 3. augustil 2024 Obinitsas, läheme välja Vana-Võromaa saatkonnaga, kus tutvustatakse Vana-Võromaa kultuuripärandit: käsitöö, kohalik toit, võrukeelne kirjandus, muuseumid jms.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum

Näitus Vana-Võromaa käsitööst Tallinnas

Koostöös Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liiduga on plaanis koostada ja esitleda näitus Vana-Võromaa käsitööst Tallinnas Pika tänava galeriis 2024. aasta sügisel vahemikus 24. sept-14. oktoober.

Vastutav täitja Vilve Oja, kaastäitja Külli Eichenbaum.

T-7.3. Rahandusministeeriumile ettepaneku tegemine Vana-Võromaa regionaalarengu toetamise summade suurendamiseks.

Sellega on jätkuvalt keeruline, sest Rahandusministeerium otsustas 2023.a aasta alguses, et jagab Vana-Võromaa regionaalarengu toetuseks senise iga-aastase 25000 eurot kolme maakonna vahel ja annab maakondade arenduskeskustele selle jagamiseks vabad, mis tähendab, et seni niigi väike toetus killustub veel väiksemateks tükkideks ja selle kasutamine ühiste eesmärkide nimel on veelgi keerulisem kui varasemalt. Kuid 2023. aastal saime koostöös kolme maakonna arenduskeskustega asja korda ja loodetavasti samasugune koostöö toimib ka 2024. aastal. Regionaalarengu toetamise summade suurendamine ei ole praegu kuigi tõenäoline, aga teeme tööd, et 2025. aastaks asi paraneks. Vastutav täitja Rainer Kuuba.

T-7.4. Vana-Võromaa kaubamärgi nähtavamaks muutmine ja kasutamise innustamine.

Vana-Võromaa uma jt samalaadsed märgid

Loodud on terve seeria sarnase kujundusega märke, mida saab erinevates valdkondades pruukida paikkondliku päritolu rõhutamiseks või esile tõstmiseks. Sümbolika kasutamise kohta info ja kasutusvalmis kujundatud failid on saadaval Võru Instituudi kodulehel: <https://wi.ee/tegemise/vana-voromaa-aronguprogramm/vana-voromaa-mark/>. Märgi olemasolu ja soovitusi kasutamiseks jagatakse sobivatel juhtudel nii ettevõtjatele kui arendustöötajatele.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum

Vana-Võromaa erinevate kaubamärkide esiletõstmine turismisektori kaudu vt T-7.2.

Vana-Võromaa käsitöö kaubamärk

Käsitöövõrgustiku ja Vana-Võromaa Käsitüü MTÜ tegevuste üks eesmärke on esile tõsta paikkonna meistrite ning loojate kvaliteetset tööd ja innustada neid liituma kaubamärgi kasutajatega pakkudes omaltpoolt tuge müügitugevusel ja nõustamist tootearenduses.

Veebruar-aprill toimub uute, kohaliku eripäraga käsitöötoodete loomise konkurss. Teema on "Minkastki midägi". Tunnustatud tööde loojatele pakume osasaamist võrgustiku pakutavatest võimalustest.

Aastaringelt toimuvad võrgustiku käsitöölisele tugitegevused piirkonna eripära kandvate toodete arendamiseks (nõustamised, koolitused, kogemuste vahetamine).

Koostöö turismivaldkonnaga: kontaktide ja tellimuste vahendamine ettevõtjate, seltside ja käsitöölise vahel (töötubade korraldamise soovid, eritellimusel esemete tegemine, käsitöö tutvustamine jms), käsitöö vahendamine suvisel turismihooajal piirkonna müügipaikadesse; kavandame uusi koostöövorme turismiettevõtjatega põhimaks käsitöötegevusi või sellega tutvumist marsruutidesse, tuuridesse ning pakkumistesse.

Vastutavad täitjad Külli Eichenbaum ja Vilve Oja.

T-7.5. Jätkatakse käsitöö, turismi, kohaliku toidu, suitsusauna jt võrgustike toetamist, sh veebipoe Uma Puut (umapuut.ee) haldamist.

Suitsusaunaga seotud kultuuripärandi tutvustamine

Suitsusaunapärand on üks osa Vana-Võromaa kultuuripärandist, mida tuleb pildil hoida ning tegevustega toetada. Instituut on osaline Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökogus, Külli Eichenbaum on koostöökogu infojuht ning koordineerib koostöökogu tegevusi.

2024. aastal on kavas koostööna:

- Tegelda suitsusaunade kaardistamise planeerimise ja korraldamise küsimustega (töörühm moodustatud, juhib Marko Puksing);
- Saunateemalise lauamängu edasiarendamine tooteks (Võro Selts VKKF);
- Kodulehe savvusann.ee jooksev toimetamine, uudiste kogumine ja avaldamine (aastaringi);
- Korraldada huvilistele nõustamist saunapärimuse või pärandiliste tegevuste osas;
- Osaleda UNESCO koostöövõrgustikus.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum

Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku arendamine (vt ka tegevused T-7.1; T-7.2; T-7.4, T-8.7.).

Käsitööoskused on Vana-Võromaa kultuuripiirkonna põliskultuuri osa. Vana-Võromaa käsitöö põhineb siinsete meistrite traditsioonilistel (põlvest põlve päritud) oskustel-teadmistel. Valdconda arendame edasi nii arhailises kui ka tänapäevases võtmes: hoides pärandilisi käsitöötavasid ja sidudes neid tänapäevaste vajadustega. Tegevussuunad (vastavalt valdkonna arengukavale) ja 2024. aasta tegevused on omapäratoodete loomise konkurss teemal „Minkastki midägi“; käsitööesinduse osalemine märgilistel sündmustel (Seto Kuningriik, Ökofestival, Lindora laat, Mardilaat Tallinnas Saku Suurhallis), e-poes Uma Puut käsitöötoodete sortimendi vahetamine; käsitöö teemadel ümarlauad, koolituste ettevalmistamine ja läbiviimine nii ideekojas kui mujal; rahvarõivaste alane nõustamine; Võru Ideekoja käsitööesinduses toimivad Vana-Võromaa käsitöötoodete müük, vahelduvad meistrinäitused, nõustamine ja info jagamine.

Võru Instituut taotleb Vana-Võromaa arendusprojektide toetusest 17047 eurot käsitöövõrgustiku arenduskulude katteks (koordinaatori töötasukulud, osaliselt sõidukulud). Vana-Võromaa Käsitüü MTÜ on taotlenud käsitööarenduse sisuliste tegevuste toetuseks toetust Vana- Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest 11939 eurot, Võru Linna kultuurirahastust on taotletud toetust tegevuskulude osaliseks katmiseks 7254 eurot (ideekoja ruumide kulu ja turundustegevused).

Instituudi poolt on vastutav täitja Külli Eichenbaum, kaastäitja Vilve Oja.

E-8. Võrokeste kogukond tunnetab ennast ühise kultuuriruumi osana ja teeb omavahel koostööd.

T-8.1. Vana-Võromaal elavate ja tegutsevate inimestele arutelude korraldamine kultuuripärandi hoidmisest ja ühise kuvandi ülesehitamisest.

Võrokeste identiteeti tugevdavad ja kultuuripärandi hoidmist mõjutavad ettevõtmised

Võrokeste kogukonna poolt kokkukutsutuna toimus 2023. aastal I Võrokeste Kongress, kus võeti vastu otsused võru keele staatuse, võrokeste enesemääramise ja Vana-Võromaa elukeskkonna kohta (<https://vorokongress.ee/>). Kongressil valiti ka Võrokeste Kongressi Vanemate Kogu, mille ülesandeks on Võrokeste Kongressi otsuste elluviimine ja neile muul moel kaasaaitamine ning Võrokeste Kongressi esindamine. Instituut piirkondliku arendusorganisatsioonina abistab Võrokeste Kongressi Vanemate Kogu tööd.

Noorte kaasamine võro kultuuri taasloomesse

Järelkasvu huvides on vajalik haarata sündmustesse võro kultuurist huvitatud noored. Selleks on kavas võro kultuuri huvilised noored kokku viia võro loomeinimestega ning pakkuda noortele osalemist või eestvedamist noortepäraste ettevõtmiste korraldamisel. Plaani on kaks kohtumist aasta jooksul.

Koostööprojekt Võro Selts VKKF-ga, rahastus on taotletud Võro Seltsi poolt tegevustoetusena. Instituudi poolne täitja Triin Toom.

Osalemine kogukondade algatatud aruteludes

Festival „Emajõe Suursoo taliteed“, 21.01-10.02.2024. Urmas esineb festivali raames 2. veebruaril Ahunapalus (Tartumaa, Kastre v.) toimivas vestlusringis, teemaks Emajõe Suursoo piirkonna põliskeeled ja kohanimed. Piirkond jääb lõunaesti keelealale, osa sellest on Vanal-Võromaal.

T-8.2. Vana-Võromaa piires kultuuri edendamisel ühiste tegutsemispõhimõtete kujundamine sarnaselt Läti eeskujule.

Vaja on analüüsida Läti vastavaid õigusakte. Vastutav täitja Rainer Kuuba.

T-8.3. Vana-Võromaa omavalitsuse loomise algatamiseks ettepanekute tegemine siseministeriumile ja piirkonna kohalikele omavalitsustele.

Vana-Võromaa ühise omavalitsuse algatamine on üheks teemaks Võrokõisi Kongressi Vanõmbide Kogo tegevusplaanides.

T-8.4. Jätkatakse koostööd SAGA Kultuurileht Uma Lehe ja teiste võrukeelsete väljaannete väljaandmiseks.

Võrukeelse ajalehe Uma Leht kolleegiumi töös osalevad Külli Eichenbaum, Rainer Kuuba ja Evar Saar. Uma Lehe toimetuskolleegiumi liikmed on jooksvalt kursis lehe väljaandmisega, pakuvad välja kajastatavaid teemasid. Kaile Kabun on Uma lehe abitoimetaja. Evar kirjutab jätkuvalt peaaegu igasse UL numbrisse loo rubriigis „Priinime lugu“.

Võrukeelne Täheke

SAGA Kultuurileht koostöös jätkatakse ka võrukeelse Tähekese väljaandmist. 2024. aasta võrukeelne Täheke ilmub võro keele nädalaks ja on suures osas pühendatud kultuuririkkuse aastale. Vastutav täitja Mariko Faster.

T-8.5. Jätkatakse koostööd MTÜga Võro Selts VKKF võrukeelse laulupeo jt ürituste korraldamisel.

VI Uma Pido korraldamine (ka T-2.9.; T-4.6.; T-4.8.; T-8.8.).

VI Uma Pido toimub 1. juunil 2024. a Põlva Intsikurmus. Korraldatakse koostöös Võro Seltsiga VKKF, mille kaudu toimub ka projekti rahastamine. VI Uma pido teema on mäng. Peo lavastajaks on Diana Leesalu, kunstnik Martin Mikson, nukulavastaja Taavi Tõnisson ja koreograaf Ingmar Jõela. Uma Pido peadirigent on Küllike Joosing ja peo vahenumbrite muusikaline kujundaja Ardo Ran-Varres. Peo lavastusstsenarium on valminud ja töötatakse edasi tantsijate ja nukujuhtidega. Peole on registreerunud 3837 lauljat. Korraldada on vaja kooride jt esinejate eelproovid, peo eelkontsert, esinejate toitlustus, vabatahtlike tegevus jm korraldusega seotud tegevused.

Valmistatakse ette peopäeva tegevusi: kohaliku toodangu laata (koostöös Põlva vallaga), mänguala tekitamine peo paigas, kooride peaproovid jms.

Rahastust on taotletud Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest, ERKK Maakondlike ning maakondade üleste laulu- ja tantsupidude toetusmeetmest, Eesti Kultuurkapitalilt (Põlva, Võru, rahvakultuur), Põlvamaa Omavalitsuste Liidult, Võrumaa arenduskeskuselt, Põlva vallast. Koostööna

Põlvamaa Arenduskeskusega on rahastus Põlvamaa Partnerluskogu/LEADER/PAK-ilt. Kindlasti on vaja rahastust veel juurde leida.

Vastutav täitja Merike Tigas.

T-8.6. Vana-Võromaa sümboolika, sh lipu kasutamise ärgitamine.

Sümboolikat püütakse kasutada võimalikult laialdaselt, soovitatakse koostööpartneritele. Sümboolika info ja failid on vabalt kasutatavad ja kättesaadavad wi.ee kodulehelt (link otse avalehel), linki on jagatud piirkonna reklaamifirmadele ja sobival võimalusel ka ettevõtjatele.

Võrokõisi lippu on võimalik osta nii instituudist kui e-poest Uma Puut, kasutamise ärgitamise kampaania on võro keele nädalal, meeldetuletused nii emakeelepäeval kui ka teistel võro lipu päevadel. Lipupäevad on ära märgitud võro-estli kakskeelsetes seinakalendrites. Võimalik on rohkem FB postitustega lippu esile tõsta. Saatkondade ja esindustelkide püstitamisel väliüritustel heisatakse alati ka võrokeste lipp. Suurematel seminaridel ja nõupäevadel soovitame hoida laual või silmapaistvas kohas võrokeste laualippu.

T-8.7. Vana-Võromaa kihelkondade rahvarõivaste kasutamise propageerimine ja muu arendustegevus võrokestele omase kultuuri igapäevase kasutamise laiendamiseks.

Vana-Võromaa rahvarõivaste alane nõustamine

Rahvarõiva nõukoda asutati aastal 2021. a alguses Võru Instituudi ja MTÜ Vana-Võromaa Käsitüü koostööna, nõukoda asub Vana-Võromaa Kultuurikojas Võrus Katariina allee 11.

<https://rahvaroiivad.ee/nouandekojad/vana-voromaa-rahvaroiiva-nouandekoda>

Aitame soovijatel saada selgust rahvarõivaste maailmas, nõustame kandmist, aitame kokku panna komplekte, leiame käsitöömeistrid, kes rõivad valmis teevad. Nõustamiste maht on kuu jooksul keskmiselt 1-2 ajamahukamat nõustamist ning mõned lühinõustamised. Soovijatele korraldame rahvarõivastesse rõivastumise esitlusi koos kandmiskombestiku tutvustusega. Nõustab käsitöökoordinaator Vilve Oja, teisi nõustajaid kaasatakse vastavalt vajadusele.

Vastutav täitja projektijuht Külli Eichenbaum, kaastäitja Vilve Oja.

Koostöö Eesti Rahvamuusikatöötlaste festivaliga Mooste Elohelü.

Rahvamuusikatöötlaste festivali Mooste Elohelü korraldustoimkonnas osalevad instituudist Merike Tigas ja Urmas Kalla. Festival toimub 5.-6.07. Võistluskontserdi kohustusliku loo otsis välja Urmas Kalla. Lugu on Rõuge kihelkonnast salvestatud laul „Vihmakõnõ, vellekene“. Urmas Kalla plaanib korraldada festivali raames eelkontserdi, mis eeldatavasti toob kuulajateni ka sama Lämmijärve-äärse piirkonna pärimusmuusikat. Kava sisuline osa on veel täpsustamisel. Festival ja selle raames toimuvad kontserdid toovad rahvalaulud kogukondadesse ja inimesteni. Merike osaleb programmi koostamisel ja aitab korralduslikes küsimustes.

Vastutav täitja Urmas Kalla, kaastäitja Merike Tigas.

Koostöö kohaliku toidu kaubamärgi Uma Mekk arendusega

Mahukam nõustamine on seoses Uma Meki kohvikute ja restoranide nädalate (aprill, oktoober) raames toidukohtade Uma Meki menüüde tõlkimisel võru keelde. Jooksvalt ettevõtjate nõustamine pärandtoitude ja võrukeelse sõnavara osas. Kohaliku toidu kaubamärgi Uma Mekk komisjoni liige kultuuripärandi asjatundjana on Külli Eichenbaum.

T-8.8. Vanal-Võromaal ja sellest väljaspool Vana-Võrumaad elavate võrokeste kogukondade toetamine ja sidemete hoidmine.

Ummamuudu infolisti haldamine (ka T-4.8)

List toimib aadressil list@ummamuudu.ee Jooksvalt tuleb listi lisada uusi liikmeid, aadresse välja vahetada, kultuuriruumi infot edasi saata, probleeme lahendada. Aasta alguses on listis 313 liiget. Listi haldamisega tegeleb Külli Eichenbaum, haldusõigused on jagatud ka Tuuli Abelile.

Instituudi kodulehekülje ja Facebooki lehe täiendamine

Instituudi kodulehel olevat infot uuendatakse ja lehte täiendatakse valmivate tööde osas. Vastutav täitja Tuuli Abel.

Võru Instituudi Youtube'i kanali haldamine ning sinna videote lisamine. Videosid lisatakse ja korrastatakse vastavalt vajadusele. Vastutav täitja Tuuli Abel.

Instituudi osalemine erinevate tööühmete töös:

- Eesti põliskeelte koostöökogus osalevad Rainer Kuuba ja Sulev Iva.
- Vabariigi Valitsuse kohanimenõukogu töös osaleb nõukogu liikmena Evar Saar.
- Eesti vaimse kultuuripärandi nõukogu liige on Külli Eichenbaum.
- TÜ Lõuna-Eesti keele ja kultuuriuuringute keskuse nõukogu liikmed on Külli Eichenbaum ja Rainer Kuuba.
- Koostöö sihtasutusega Wikimedia Eesti Võrokeelse Vikipeedia arendamise osas. MTÜ Wikimedia Eesti korraldustoimkonnas osaleb Sulev Iva, kes on ka Wikipedia võrokeelse versiooni koordinaator.
- Võru Instituut on kaugtöövõrgustiku Kupland liige alates 2021. aastast, Triin Toom on instituudi esindaja Kuplandi võrgustikus.

Võru Vikipeedia võrokeelsete artiklite võistluse korraldamine 2024. aasta kevadel rahvusvahelise artiklivõistluse "Kesk- ja Ida-Euroopa kevad" raames koostöös Wikimedia Eesti Sihtasutusega.

Vastutav täitja Sulev Iva.

Jätkub põliskeelte aastakümne ürituste raames aastal 2021 alanud koostöö asutusega Endangered Languages Project (ELP), eelkõige läbi Havai Ülikooli keeleteaduse osakonna – University of Hawai'i at Mānoa Department of Linguistics (USA, kontaktisik Anna Belew). Kontaktisik Sulev Iva.

Koostöö Euroopa keelelise võrdsuse võrgustikuga (ELEN - <https://elen.ngo>, kontaktisik Davyth Hicks), mille tulemusena on valminud andmebaas ja ülevaade Euroopa keelte keeletehnoloogilistest vahenditest ja ressursidest, vt Euroopa keelevõrk (ELG) <https://live.european-language-grid.eu>. (otsinguga "Võro" leiab sealt ka võro keeletehnoloogilised vahendid ja ressursid). Projekti abiga loodetakse aastaks 2030 oluliselt suurendada Euroopa keelte vahelist digitaalset võrdsust. Kontaktisik Sulev Iva.

Rainer Kuuba
direktor

Esitatud teadusnõukogule 16.02.2024